

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Regionális innovációs képesség, versenyképesség és fenntarthatóság

Tudományos konferencia

Programfüzet és az előadások összefoglalói

2010. október 19-20.

Baross Gábor program

Október 19. Kedd

PLENÁRIS SZEKCIÓ (10.00 – 12:00), GTK Aula

Hetesi Erzsébet (dékán, Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar)

Köszöntő

Rácz Béla (rektorhelyettes, egyetemi tanár, Szegedi Tudományegyetem)

A Szegedi Tudományegyetem fejlesztésének stratégiai kérdései

Rechnitzer János (rektorhelyettes, tanszékvezető egyetemi tanár, Széchenyi István Egyetem)

Regionális innovációs politika Magyarországon

Varga Attila (intézetvezető egyetemi tanár, Pécsi Tudományegyetem)

GMR modell alkalmazása EU-s politikák hatáselemzésében

Papanek Gábor (egyetemi tanár, igazgató, Gazdaságkutató Intézet)

Regionális kapcsolatok jelentősége a KKV-k fejlődésében

Lengyel Imre (intézetvezető egyetemi tanár, Szegedi Tudományegyetem)

Regionális innovációs képesség, versenyképesség és fenntarthatóság

PÁRHUZAMOS SZEKCIÓK

RÉGIÓK INNOVÁCIÓS KÉPESSÉGE ÉS VERSENYKÉPESSÉGE I.

Időpont: 14:00 – 15:30

Helyszín: I. emelet, díszterem

Szekcióelnök: Káposzta József

Bajmócy Zoltán	A regionális innovációs képesség mérésének információs bázisáról
Lukovics Miklós, Kovács Péter	A magyar kistérségek innovációs képessége és versenyképessége
Borbás László	Regionális innovációs képesség és versenyképesség összefüggései egy empirikus kutatás fényében
Kleinheincz Ferenc, Kerekes Ildikó, Szécsi Árpád	A Dél-alföldi régió innovációs potenciálja egy felmérés tükrében

RÉGIÓK INNOVÁCIÓS KÉPESSÉGE ÉS VERSENYKÉPESSÉGE II.

Időpont: 16:00 – 17:45

Helyszín: I. emelet, díszterem

Szekcióelnök: Varga Attila

Csizmadia Zoltán, Grosz András	Innováció és együttműködési hálózatok Magyarországon
Szakálné Kanó Izabella	A tudásintenzív ágazatok térbeli eloszlásának kistérségi szintű elemzése
Rittgasser Imola, Lukovics Miklós	Kreativitás és versenyképesség
Döbrönte Katalin	A Nyugat Balkán térségének versenyképessége
Papp Zsófia	A turisztikai desztinációk versenyképessége? Hogyan mérjük? Modellek és módszerek áttekintése

INNOVÁCIÓ, TÁRSADALOM ÉS KÖRNYEZET I.

Időpont: 14:00 – 15:30

Helyszín: I. emelet, 107-es terem

Szekcióelnök: Kiss Károly

Tóth I. János	Eltartóképeség és innováció
Körösvölgyi Tamás, Zsarnóczai J. Sándor	Környezetgazdálkodás és környezetvédelem a regionális gazdasági fejlesztésben
Gébert Judit	A jólét mérésének elméleti alapjai és problémái
Málovics György	A jólét és a környezeti fenntarthatóság mérési lehetőségei

INNOVÁCIÓ, TÁRSADALOM ÉS KÖRNYEZET I.

Időpont: 16:00 – 17:45

Helyszín: I. emelet, 107-es terem

Szekcióelnök: Tóth I. János

Zsarnóczai J. Sándor, Mudri György, Ligetvári Ferenc	A regionális gazdaságfejlesztés vízgazdálkodási szempontjai
Laki Ildikó	Iparvárosi szerep a korszerűsítés jegyében
Imreh-Tóth Mónika	Új irányzatok a fenntarthatósági indikátorok területén
Tóth Balázs István	Területi tőke - divatfogalom vagy fejlesztési esély?
Kiss Gábor Dávid	Versenyképesség ösztönzése a nyugdíjrendszer befektetésein keresztül

Október 20. Szerda

KAPCSOLATOK A REGIONÁLIS INNOVÁCIÓS RENDSZERBEN

Időpont: 9:00 – 10:30

Helyszín: I. emelet, díszterem

Szekcióelnök: Gál Zoltán

Sass Magdolna, Aggod-Fekó Adrienn	IKT K+F Magyarországon
Vas Zsófia	Iparági innováció rendszerszemlélete: az iparági innováció elméleti perspektívája
Jarkabka Ákos, Fodor Péter, Weiner János	Tudásáramlás az együttműködés világában: az akkreditált klaszterek vizsgálata Magyarországon
Nagy Benedek	Egyetemi-ipari kapcsolatok: az Oxfordi Egyetem példája

INNOVÁCIÓS KÉPESSÉG ÉS VERSENYKÉPESSÉG ÖSZTÖNZÉSE

Időpont: 11:00 – 12:45

Helyszín: I. emelet, díszterem

Szekcióelnök: Rechnitzer János

Egyed Krisztián	TDM vs Üdülőhelyi igazgatóság a Hévíz Turisztikai Desztinációban
Gócze Balázs	Egy újonnan épülő kulturális központ létjogosultsága, fenntarthatósága, piaci bevezetése
Pászti-Tóth Erzsébet	Alulról szerveződő gazdaságfejlesztés egy lehetséges formája: Gazdaságélénkítő Településfejlesztés Módszertana
Bucsai Kálmán	Akkreditált Innovációs Klaszterek magyarországi helyzete
Schulz Gábor	A jövőbe vezető fáklya vagy csak fellángolás? Egy biotechnológiai klaszter lehetőségei Szegeden

INNOVÁCIÓS FOLYAMAT A VÁLLALATOKNÁL I.

Időpont: 9:00 – 10:30

Helyszín: I. emelet, 107-es terem

Szekcióelnök: Papanek Gábor

Szerb László	Innováció és versenyképesség a hazai KKV-k körében
Imreh Szabolcs, Imreh-Tóth Mónika, Prónay Szabolcs, Vilmányi Márton, Lukovics Miklós, Kovács Péter	Vállalkozásoktatás a felsőoktatásban: lehetőségek és remények
L. Rédei Mária	Versenyben maradni – egy KKV esete
Szakál Péter	Úton az e-Universitas felé. Kihívások és lehetőségek az SZTE elektronikus tanulmányi ügyintézésben.

INNOVÁCIÓS FOLYAMAT A VÁLLALATOKNÁL II.

Időpont: 11:00 – 12:45

Helyszín: I. emelet, 107-es terem

Szekcióelnök: Szerb László

Veres Zoltán, Andics Jenő, Hetesi Erzsébet, Prónay Szabolcs, Hlédik Erika, Vajda Beáta	Regionális sajátosságok a fogyasztók szabadidős, vásárlási és márkapreferenciáiban
Henkey István	Vezetői hatástöbbszörözés a vállalati innovációban - a vezetés minősége, mint a vállalati innováció motorja
Farkas Gergely	Családi vállalkozások versenyképességének biztosítása generációkon át
Málovics Éva, Vajda Beáta	A családi vállalkozások problémái az angol és német szakirodalom tükrében, az eredmények hazai adaptálhatóságának lehetőségei.
Vajda Beáta, Horváth Sarolta, Málovics Éva	Közös döntéshozatal, mint innováció az orvos-beteg kommunikációban

Az előadások összefoglalói

Régiók innovációs képessége és versenyképessége I.

Bajmócy Zoltán

A regionális innovációs képesség mérésének információs bázisáról

A régiók innovációs képességének mérése az innováció-ösztönző beavatkozások megalapozásához nyújt közvetlen támpontot. Alapvető fontosságú tehát annak megértése, hogy a gyakorlati mérési kísérletek milyen típusú információkat kínálnak pontosan.

Jelen előadás a mérés információs bázisát elemzi: mely szempontokat vonnak be az általános szakirodalmi és gyakorlati megközelítések a mérésekbe és mely szempontokat hagynak figyelmen kívül. Általános elvárás minden értékelési módszerrel szemben, hogy a kizárt információk ne befolyásolják a meghozott értékítéletet. Amellett érvelünk, hogy az általános mérési gyakorlat önmagában nem nyújt elegendő alapot az innováció-ösztönző beavatkozások meghozatalához. Egyrészt a szisztematikusan kizárt információk befolyással lehetnek az értékelési folyamatra, másrészt az innovációs folyamatok valós térbeliségének egy alapvető szintje (a lokális szint) alig jelenik meg a vizsgálatokban.

Lukovics Miklós – Kovács Péter

A magyar kistérségek innovációs képessége és versenyképessége

Napjainkban a fejlett térségekben a tartós versenyelőny a kreativitásból, új termékek és szolgáltatások, eljárások bevezetéséből származik, amit még a versenytársak nem másoltak le. A magas hozzáadott értéket hordozó szolgáltatások és nem tárgyi javak térnyerése figyelhető meg, amelyekből a magas munkaerő költségek is fedezhetőek. Ezen termékekhez elengedhetetlenül fontossá válik a munkaerő minősége, kreativitása, specializáltsága az adott területen, így a termelési tényezők mennyisége helyett annak minőségére is nagy hangsúlyt fektetnek. A tudás-alapú gazdaságokat az információtól, tudástól való növekvő függőség és a technológiai váltások, innovációk sokasága jellemzi, amelyek a termelékenység növekedéséhez vezetnek. A vállalatok, térségek számára nagyon fontossá válik, hogy hatékonyan, gyorsan tanuljanak, és így folyamatosan megtartsák előnyüket. Az innovációk, új technológia gyors bevezetése ugyanis versenyelőnyt jelent. A térségek versenyképességét döntően meghatározza az innovációk jelenléte. Jelen tanulmány célja, hogy egy olyan mutatószám-rendszert és mérési módszert dolgozzon ki, amely alkalmas az innovációs teljesítmény és a versenyképesség közötti kapcsolat mérésére.

Borbás László

Regionális innovációs képesség és versenyképesség összefüggései egy empirikus kutatás fényében

Kutatásunk tárgya annak feltárása, hogy a KKV-k milyen módon járulhatnak hozzá a régiók versenyképességéhez. Ezen általános kérdésre a választ az Észak- valamint a Közép-magyarországi régió kis-és középvállalkozásai körében végzett empirikus vizsgálattól reméljük. A vizsgálathoz *M. Porter* és munkatársai által összeállított kérdőívet adaptáltuk és néhány saját kérdéssel kiegészítettük. A KKV-kat innovációs képességükön keresztül vizsgáltuk. Előadásomban arra kívánok koncentrálni, hogy a régió különféle tudományos illetve más jellegű intézményei (iparági ill. klaszter szintű szervezetek, inkubátorházak, régióbeli vevők stb.) az innováció különféle szintjein (ötletgyártás, ötletfejlesztés, üzleti hasznosítás) mennyiben tudják segíteni a Közép-magyarországi régió kis- és középvállalkozásainak eredményes működését. A kapott válaszok elsődleges értékelésekor látható, hogy az említett intézmények és a KKV szektor közötti együttműködés még az ország legfejlettebb régiójában is viszonylag alacsony szintű.

Kleinheincz Ferenc – Kerekes Ildikó – Szécsi Árpád

A Dél-alföldi régió innovációs potenciálja egy felmérés tükrében

Az NKTH Baross Gábor pályázatának támogatásával végzett kutatás célja az volt, hogy felmérje a régió innovációs készségeit, képességeit, feltárja az innovációs potenciálban rejlő, a gazdasági és társadalmi fejlődéshez hozzájáruló tényezőket. A kiválasztott munkamódszerek alkalmazása során rendszerszerű megközelítést alkalmaztunk: a régió tudásbázisú intézményeinek bemutatásán, vállalkozásai innovációs képességei feltárásán, a régió innovációs szolgáltatásai megismertetésén túlmenően fel kívántuk tárni a régión belüli és a régió, valamint a régiót körülvevő innovációs környezet innovációs rendszerkapcsolatait. Az elvégzett kutatások, elemzések, a vállalati, kutatói és az ún. hídképző intézmények körében elvégzett felméréseink tapasztalatai, a hazai és nemzetközi statisztikai adatok és innovációs felmérések alapján az előadás összefoglalja a HBF Hungaricum Kft. kutatásának legfontosabb megállapításait és ismerteti az elemzések alapján tett stratégiai javaslatokat.

Régiók innovációs képessége és versenyképessége II.

Csizmadia Zoltán – Grosz András

Innováció és együttműködési hálózatok Magyarországon

Az előadás célja, hogy bemutassa egy az NKTH által támogatott empirikus kutatás (NETINNOV projekt) keretében megvalósult, több mint 1800 hazai

vállalkozást érintő országos, reprezentatív kérdőíves felmérés legfrissebb eredményeit. Az előadás érintené a cégek innovációs és K+F tevékenységeinek legfontosabb jellemzőit, a gazdasági és innovációs együttműködések kapcsolathálózati paramétereit, a vállalati mezőn belüli és azon túli gazdasági kapcsolatok típusait, az együttműködések konkrét megjelenési formáit (különösen a stratégiai szövetségekben és klaszterszervezetekben való részvétel), valamint az innovációs kapacitás és az együttműködési hajlandóság összefüggéseit, egymáshoz való viszonyát. A felmérés alapján ágazati és területi különbségek mintázatának bemutatására is lehetőség nyílik többféle csoportosításban.

Szakálné Kanó Izabella

A tudásintenzív ágazatok térbeli eloszlásának kistérségi szintű elemzése

A tudásintenzív ágazatok térbeliségének vizsgálata több szempontból is fontos kérdés. Egyrészt a tudástúlcsordulás, mint pozitív externália térbelisége, hatásmechanizmusa és hatósugara szempontjából, másrészt pedig az egyes ágazatok közötti különbségek feltérképezésének szempontjából.

Előadásom célja az egyes tudásintenzív ágazatok térbeli koncentráltóságának és agglomeráltóságának elemzése, a statisztikai eredmények és a kistérségi szintű vizsgálat eredményeinek térképek segítségével történő bemutatása.

Rittgasszer Imola – Lukovics Miklós

Kreativitás és versenyképesség

A versenyképesség fogalma a globális verseny speciális jellemzőinek következtében a közgazdaságtan és az üzleti tudományok egyik központi fogalmává vált. A térségek versenyképességének előtérbe kerülésével a versenyképesség tényezői is az érdeklődés középpontjába kerültek. A tudásalapú gazdaság kialakításának időszakában a versenyképesség meghatározó tényezői közé tartozik az innováció és a kreativitás. A versenyképesség megőrzése érdekében magas szintű tudást kell megszerezni mind a tudományos, mind pedig a technológiai területen.

Jelen tanulmány célja, a kreativitás és versenyképesség fogalmának minél szélesebb körű áttekintése a hazai és nemzetközi szakirodalmak alapján. Ezen túlmenően a tanulmány további célja a két fogalom összefüggéseinek, egymásra hatásainak feltérképezése.

Döbrönte Katalin

A Nyugat Balkán térségének versenyképessége

A Nyugat Balkán térsége földrajzi, geopolitikai szempontból önálló régió, mely ma nem tekinthető belső kohézióval rendelkező régiónak, önálló, az állami lét kérdéseivel és nemzetiségi problémákkal küzdő kis területű államok összességéről van szó, melyek szomszédosági kapcsolatai is sok esetben

problematikusak. A régió gazdasági fejlettsége alacsony, ebből elsősorban Zágráb-Rijeka, ill. Belgrád- Újvidék agglomerálódó térsége emelkedik ki. Előadásomban a térség városhálózatának versenyképességének és innovációs képességének meghatározó tényezőit kívánom vizsgálni, egy alapvetően alacsony K+F ráfordítással rendelkező régióban, azonosítani kívánom, hogy a régió versenyképessége mely városok versenyképességén, és annak mely tényezőin, mutatóin alapul, és milyen fejlődési tendencia várható a következő időszakban, melyet nagymértékben befolyásol Horvátország Uniós csatlakozása.

Papp Zsófia

A turisztikai desztinációk versenyképessége: Hogyan mérjük? Modellek és módszerek áttekintése.

A különféle szabadidős utazások célterületei, azaz a turisztikai desztinációk, mint sajátos (más adminisztratív vagy statisztikai régióktól eltérő) területi egységek léteznek, és vesznek részt a területi versenyben. Napjainkban ugyanis már nem kérdés, hogy nem (csak) a turisztikai szolgáltatók versenyeznek a látogatókért: a globalizációnak köszönhetően már az egyes desztinációk sikere is nagyban függ azok innovációs- és versenyképességének milyenségétől.

A tanulmány célja a turisztikai desztinációk versenyképességét leíró és mérését támogató modellek és módszerek áttekintése és értékelése, mindvégig szem előtt tartva a kérdést: hogyan lehetne mérni azt az összetett jelenséget, amit egy turisztikai desztináció jelent?

Innováció, társadalom és környezet I.

Tóth I. János

Eltartóképeség és innováció

Előadásomban amellet érvelek, hogy az eltartóképeség (carrying capacity) fogalma – éppen a termelés és az innováció miatt – csak speciális módon alkalmazható az emberi közösségekre. Álláspontom szerint a termelés lényege, hogy természettől adott biokapacitást az ember – a többi termelési tényező segítségével – átalakítja társadalmi-gazdasági javakká, s ezáltal növeli a természet eltartóképeségét. Természetesen léteznek olyan (extenzív jellegű) átalakítások, amelyek a fenntarthatóság és a környezet szempontjából egyértelműen károsak, ugyanakkor léteznek olyan (intenzív jellegű) átalakítások vagy innovációk, amelyek a folyamatnak a hatékonyságát növelik, s mint ilyenek környezeti szempontból is egyértelműen hasznosak. Ezek az ellentétes értékű folyamatok egy bonyolult helyzetet hoznak létre, amelynek a jelenleginél erőteljesebb megkülönböztetésére lenne szükség.

Körösvölgyi Tamás – Zsarnóczai J. Sándor

Környezetgazdálkodás és környezetvédelem a regionális gazdasági fejlesztésben

A globális felmelegedéssel összefüggésben szükségessé vált a regionális gazdasági fejlesztési stratégiában előtérbe helyezni a gázkibocsátás csökkentését eredményező beruházásokat. A gazdasági fejlesztéseket innovációval is szükséges összekapcsolni, mint például gazdasági szervezeti innováció, termék innováció, tevékenység innováció, és társadalmi-politikai innováció. A tanulmány összehasonlítva elemzi mikro és makro ökonómiai megközelítésben ezt a környezetbarát regionális fejlesztési stratégiát.

A tanulmány várható eredményként részben nemzetgazdasági részben, vállalati szinten meghatározott hosszabb távú célok megvalósíthatóságát mérlegeli. Magyarországon évente 64 millió tonna szén-dioxid kerül a levegőbe, főleg a háztartások és a közlekedés terén, közel 60%-ban. Lehetőségeket célszerű vizsgálni, ami ennek a szintnek a csökkentését eredményezi. Más oldalról a hazai vállalkozók 77%-a befektetői döntéseknél a szén-dioxid kibocsátás csökkentését veszi alapul.

Gébert Judit

A jólét mérésének elméleti alapjai és problémái

A jólét definiálásának nagy hagyománya van a közgazdaságtanban és ez a probléma újra és újra felmerül a mai szakirodalomban is. Tanulmányom számba veszi a meghatározóbb jóléti elméleteket: a haszonelvűségre épülő preferencia-utilitarizmust, a *Rawls*-hoz köthető alapvető javak elméletét, majd *Amartya Sen* képességszemléletét. Annak mentén, milyen módszerrel definiálják ezek a gondolatok a jólétet, két csoportba osztom azokat: formális és szubsztantív elméletekre. Először besorolom az említett paradigmákat valamelyik csoportba, majd kritikai összehasonlítás alá vetem az elméleteket. Végül ezek alapján javaslatot teszek egy átfogó jóléti tipológiára, amely elméleti megalapozása lehet a jólét mérésének.

Málovics György

A jólét és a környezeti fenntarthatóság mérési lehetőségei

A közgazdaságtant, mint antropocentrikus tudományt régóta foglalkoztatja a társadalmi jólét kérdése. Ez az utóbbi időben kiegészült a környezeti fenntarthatóság kérdésével is, lévén a társadalmi jólét jövőbeni szintjét nagyban meghatározzák a természetben bekövetkező változások.

Mind a jólét, mind pedig a környezeti fenntarthatóság komplex fogalmak. Előadásomban ezek operacionalizálási kísérleteit tekintem át. Elemzésem alapján bemutatom a jólét, illetve fenntarthatóság operacionalizálásakor szükségszerűen felmerülő dilemmákat, illetve az egyes mutatók és mutatószámrendszerek mögött megbúvó vonatkozó közgazdasági paradigmákat.

Főbb következtetésem, hogy egyrészt az egydimenziós indikátorok túlságosan redukcionistaak tekinthetők (azaz nem feltétlenül van értelme olyan komplex fogalmak, mint a jólét, illetve a fenntarthatóság egy dimenzióban történő mérésének), ugyanakkor a meglévő indikátorrendszerek elméletileg megalapozatlanok.

Innováció, társadalom és környezet II.

Zsarnóczyai J. Sándor – Mudri György – Ligetvári Ferenc

A regionális gazdaságfejlesztés vízgazdálkodási szempontjai

A tanulmány elemezi a regionális gazdaságfejlesztések innovációval történő összekapcsolása során a vízgazdálkodás fontosságát a környezetvédelem, a fenntartható mezőgazdaság, és az emberi jólét szempontjából. A vízgazdálkodás egyben az (a) innováció fejlesztését is jelenti, amely hat a társadalom és a természet kölcsönös kapcsolataira, egyben az ember és a környezet kapcsolatára; (b) infrastrukturális fejlesztés országos, regionális és helyi viszonylatban például a közlekedés és a kereskedelem terén; (c) mint beruházás, foglalkoztatás bővítő a szolgáltatás, fenntartás és karbantartás terén.

A kutatás módszere az összehasonlítás a vízgazdálkodás egyes területei között, ezeknek a különböző társadalmi hatásainak felmérése. A vízgazdálkodás fejlesztése fontos a társadalom gazdasági életének fenntarthatóvá tételéhez, például ivóvíz, öntözővíz, ipari felhasználású víz valamint a szennyvízkezelés biztosításához, továbbá a szennyvíz és a hígtrágya megújuló energiaforrásként történő hasznosításához. Ennek fejlesztése a szolgáltatási szektor bővítését is elősegíti, mint például turizmust és vízi turizmust.

Laki Ildikó

Iparvárosi szerep a korszerűsítés jegyében

Előadásomban a hazai iparvárosok tükrében egy olyan város bemutatását tűzöm ki célul, mely város az elmúlt 20 esztendőben megtartotta hagyományos iparvárosi szerepét, amellet, hogy számos új kezdeményezés, innovatív törekvés ment végbe. A változások természetesen nem csak a gazdaság, hanem a helyi társadalom, illetve a település közvetlen környezetére is kihatottak, a tagoltság és megosztottság ellenére. Százhalombatta bemutatása során két fő pillére helyezem a hangsúlyt: egyrészt a helyi gazdaság és annak megújulása, a MOL Zrt., illetve a Dunai Hőerőmű innovatív kezdeményezésein keresztül, különös figyelmet fordítva az ehhez kapcsolódó környezeti fenntarthatóság, település- és értékvédelem kategóriáinak megismertetésére, másodsorban a település helyi társadalmának problémáira, a közösségek konfliktusaira.

Imreh-Tóth Mónika

Új irányzatok a fenntarthatósági indikátorok területén

Tanulmányomban a fenntarthatósági indikátorok szubnacionális szinten történő értelmezésével, illetve vizsgálatával foglalkozok. Ezen belül is különös figyelmet fordítok az egyes megközelítésekre, valamint az indikátorok kritériumainak bemutatására, hiszen egy jól alkalmazható fenntarthatósági indikátorkészlethez szükséges azon kritériumok kialakítása, amely mentén egy megfelelő rendszer jöhet létre.

A fenntarthatósági indikátorok vizsgálata során központi kérdés, amivel szembe találjuk magunkat az a redukcionizmusban gyökerező top-down és a részvételi filozófián alapuló bottom-up megközelítések. Azok az indikátorok, amelyek a top-down megközelítésben gyökereznek általában véve precízen gyűjtöttek, szakértők által vizsgáltak, valamint helyállóságuk statisztikai eszközök segítségével tesztelt. Azonban ez a fajta megközelítés gyakorta mellőzi a helyi közösségekkel történő kapcsolattartást. Ezzel szemben a bottom-up megközelítés a helyi kontextus megértésében gyökeredzik és a környezet és társadalom helyi szinten történő megértéséből származik. Ez a nézet nem csak az indikátorok egy jó forrását biztosítja, de kísérletet tesz a közösség képességeinek kihangsúlyozására.

Tóth Balázs István

Területi tőke – divatfogalom vagy fejlesztési esély?

A tanulmány a területi tőkével összefüggésbe hozható lokális gazdaságfejlesztés lehetőségeit elméleti oldalról vizsgálja. Előadásomban kitérek a koncepció létrejöttének előzményeire, az elmélet kibontakozását segítő előfeltételekre, a területi tőke komponenseire (hagyományos négyzet és innovációs kereszt), illetve arra, hogy az elemekre építve milyen társadalmi-gazdasági eredmények érhetők el. Bemutatom továbbá a területi tőke tőkejellegével kapcsolatos érveket és ellenvéleményeket, valamint meghatározom a fogalom viszonyát néhány, a regionális gazdaságtan területén használt fogalomhoz (telepítési tényező, agglomerációs előnyök, regionális potenciálok, konvergencia). Végezetül néhány lehetséges fejlesztési irányra hívom fel a figyelmet, úgy, hogy az egyes fejlesztéspolitikai területeket összekötöm a területi tőke komponenseivel, valamint megmagyarázom, hogy a területi tőke elmélete mennyiben jelent új távlatokat a területfejlesztésben.

Kiss Gábor Dávid

Versenyképesség ösztönzése a nyugdíjrendszer befektetésein keresztül

A többpilléres nyugdíjrendszer tőkefedezeti pillérei (második és harmadik) esetében a Világbank nem határozta meg egyértelműen a befektetések módját, csupán a gazdaságélénkítés igényét fogalmazták meg – ellensúlyozandó az idősödésből fakadó jövőbeli hátrányokat. A kelet-közép európai országok

esetében a helyzetet bonyolítja azok világgazdasági hálózatban, a termelési értékláncban betöltött szerepe és az alacsony foglalkoztatottság. A régió részvénytársaságain keresztül nehéz elérni a neofordista és tudásalkalmazó régiók vállalatait – miközben a kockázati tőke alapok is inkább az expanzív fázisban lévő vállalatokat preferálják az innovatív KKV-kal szemben.

Kapcsolatok a regionális innovációs rendszerben

Sass Magdolna – Aggod-Fekó Adrienn

IKT K+F Magyarországon

A kutatás módszere a legfontosabb vállalatok vezetőivel készített, kérdőív által vezetett interjúzás. A módszertani nehézségek felsorolása után bemutatjuk, hogy (1) megerősítve *Barta et al.* (2007) megállapítását, a magyarországi IKT K+F hivatalos statisztikai adatai alulbecsültek (2) a magyarországi IKT K+F legfontosabb szereplői, a kelet-közép-európai régióknak a K+F nemzetköziesedésébe való egyre intenzívebb bekapcsolódásának megfelelően, a külföldi részvételű vállalatok, (3) mellettük, egyfajta duális szerkezetet kialakítva, a magyar tulajdonban levő vállalatok kisebb kiadásokkal és alacsonyabb létszámmal folytatnak K+F-tevékenységet, (4) regionálisan erős agglomerációs hatás érvényesül a vizsgált vállalatok telephelyeit tekintve, még Budapesten belül is néhány kiemelt telephelyen (pl. Graphisoft-park vagy Infopark), illetve az adott vállalat más termelő egységeihez közel helyezkednek el. (5) Bemutatjuk, melyek a legfontosabb lokalizációs tényezők, amelyekkel Magyarország magához vonzza ezeket a központokat, illetve jelezzük ennek az új típusú munkamegosztásnak az európai jellegét.

Vas Zsófia

Iparági innováció rendszerszemlélete: az iparági innováció elméleti perspektívája

A technológiai változás, az innovációs és a gazdasági teljesítmény alakulásának iparág specifikus jellegzetességek mentén való elemzése napjainkra egyértelművé vált. A vállalatokat innovációs tevékenységeikben, tudásbázisukban sokszínűség jellemzi, amely az innováció iparáganként eltérő sajátosságainak a kirajzolódásához vezet. Az iparágak innovációs teljesítményét meghatározó tényezőkre való rálátás kulcsfontosságú, amely megteremti egy olyan elemzési keret bevezetésének igényét, amely révén azonosíthatóvá, válnak az iparágak jellegzetességei.

Az iparági innovációs rendszer szemlélete alkalmas eszközt biztosít egy iparág feltáró jellegű elemzésére, egy iparágnak, mint rendszer dinamikájának megértésére, azon tényezők azonosítására, amelyek a vállalatok és így a térségek innovációs teljesítményét is befolyásolják. Jelen tanulmány célja egy elméleti keret bemutatása, az iparági innovációs teljesítményt befolyásoló olyan

tényezők megismertetése, mint a szereplők kollektív tanulási folyamatban való részvétele, a vállalatokon belüli és kívüli interaktív kapcsolatrendszer kiépültsége, az intézményi háttér hatásköre.

Jarkabka Ákos – Fodor Péter – Weiner János

Tudásáramlás az együttműködés világában: az akkreditált klaszterek vizsgálata Magyarországon

Tanulmányunkban a klaszterek tudásalapú analízisére koncentrálnak, illeszkedve a klaszterek tudás-, innováció-, versenyképesség- és export orientációjához. Kutatásunk során a klasztereken belüli tudást mennyiségi és minőségi mutatók alapján elemezzük és értékeljük, és ezzel a tudásáramlás hard és soft jellegű mérésére teszünk kísérletet. A tudásfolyamatok és a gazdálkodás együttes vizsgálatával összehasonlítást végzünk a klaszterek között, amely a kutatásba bevont klaszterek empirikus adataira támaszkodik.

Vizsgálatunk során a klaszterek tudásfolyamatait és gazdálkodását érintő, mérhető input oldalra fókuszálunk. Továbbá a felhasználásra kerülő módszertan – Cluster Operational Matrix – bemutatására és az alkalmazott több dimenziós elemzés validálására koncentrálnak. A fenti metódus segítségével a klaszterekre vonatkozó stratégiai értékelést hajtunk végre, és az eredményeket felhasználva továbblépési lehetőségeket mutatunk be, mind módszertani-, mind pedig alkalmazhatósági szempontból.

Nagy Benedek

Egyetemi-ipari kapcsolatok: az Oxfordi Egyetem példája

A modern, tudás-alapúnak nevezett gazdaságban felértékelődik a tudás szerepe. Az iparban előnyt jelent, ha új tudást tudnak beépíteni a termékekbe, vagyis tudást tudnak kívülről importálni. Ugyanakkor az egyetemek számára is megnövekedett fontossággal bír, hogy az általuk előállított tudást alkalmazva lássák, vagyis a tudást exportálni tudják. Az egyetemi-ipari kapcsolatok azonban jóval sokszínűbbek annál, mint hogy az egyetem előállítója és eladója, az ipar pedig felhasználója és vevője lesz a tudásnak. A tanulmány ezeknek a kapcsolatoknak a sokszínűségét mutatja be, és az Oxfordi Egyetem példáján keresztül egy mintát, hogy hogyan lehet maximálisan kihasználni az ebben rejlő lehetőségeket.

Innovációs képesség és versenyképesség ösztönzése

Egyed Krisztián

TDM vs Üdülőhelyi igazgatóság a Hévíz Turisztikai Desztinációban

A potenciális turista az utazásai révén a személyre szóló komplex élmény lehetőségét keresi. A desztináció kiemelt, de korántsem kizárólagos eleme az egyedi élményt nyújtó turisztikai attrakció, amelyhez élménylánc-szerűen kapcsolódnak az utazással és tartózkodással kapcsolatos további szolgáltatások, a természeti és infrastrukturális környezet, valamint a társadalmi fogadóközeg. Az említett komplex élmény előállítása ennek megfelelően nem köthető egyetlen, jól azonosítható szereplőhöz, az kizárólag a desztináció szolgáltatóinak és helyi szereplőinek összehangolt tevékenységével érhető el.

A klaszter-szerű együttműködések helyi koordinálását végző intézményi struktúrára vonatkozóan több modell alakult ki a gyakorlatban. Hazánkban a központi támogatáspolitikai és a helyi döntések a TDM-rendszer kiépítését ösztönözték. Előadásomban – az elméleti ismertetést követően – a Hévíz Turisztikai Desztináció példáján a desztinációmenedzsment egy alternatív lehetőségét ismertetem.

Göcze Balázs

Egy újonnan épülő kulturális központ létjogosultsága, fenntarthatósága, piaci bevezetése

Az előadás célja egy újonnan épülő kulturális központ létjogosultságának, fenntarthatóságának, piaci bevezetésének bemutatása. A kiindulási alapot a kultúra, azon belül a táncművészet (ExperiDance, mint stílus, mint társulat, mint brand) és a turizmus (kulturális turizmus és konferencia turizmus) egy olvasztótégelyben való elegyítése adja. Ez az olvasztótégely nem más, mint egy 4,5 milliárd forintból megvalósított, egyedi üzemeltetési struktúrával dolgozó kulturális központ.

Az előadás négy nagyobb blokkban foglalkozik a kulturális központ zöldmezős beruházás jellegével, a létjogosultság, a fenntarthatóság, és a piaci bevezetés kérdéskörével. Az egyes blokkokon belül bepillantást kívánok engedni a funkcionális tervezési fázis mindennapjain át az üzemeltetés pénzügyi kérdésein keresztül egészen a színvonalas kulturális projektek gazdaságtanáig bezárólag. Az előadás valós tények feldolgozásán alapszik, hiszen a szóban forgó kulturális központ építése jelenleg folyik, átadása 2010. december 31., nyitás a szakma felé 2011. február 15. nyitás a nagyközönség felé 2011. március 15.

Pászt-Tóth Erzsébet

Alulról szerveződő gazdaságfejlesztés egy lehetséges formája: Gazdaságélénkítő Településfejlesztés Módszertana

Magyarországon régóta fokozódó gazdasági hanyatlás és kilátástalan küzdelem folyik a mindennapokért, mialatt szüntelenül folyik Magyarország módszeres kiárusítása és gazdaságának ellehetetlenítése. Ebből a kritikus helyzetből való kilábalást, a versenyképesség növelését szinte csak egyetlen módon valósíthatja meg a magyar társadalom: az alulról való módszeres építkezéssel nyugvó, a lakosság és a vállalkozások széles tömegeinek bevonásával és összefogásával megvalósuló (folyamatosan végzett) tevékenységrendszer alapján, mely magába foglalja a folyamat egészét.

A megoldás módja sokféle lehet. Az egyik ilyen megoldásnak ígérkezik a Gazdaságélénkítő Településfejlesztés Módszertana, melynek részleteit könnyen kezelhető rendszerbe foglalva dolgoztam ki a PhD értekezésemben. Előadásomban az eddig elért eredményeim tükrében kívánom bemutatni az alulról építkezés egy lehetséges módját, mely eszköze lehet a piacaink visszaszerzésének, az életminőségünk javításának, vagyis a sorsunk saját magunk által történő irányításának.

Bucsai Kálmán

Akkreditált Innovációs Klaszterek magyarországi helyzete

A magyar klaszterfejlődés még napjainkban is számos tekintetben kezdeti szakaszban van. Elkezdődtek bizonyos irányú fejlesztések, melyek már részbeni sikereket értek el az elmúlt években. Az innovációs klasztereknek a hagyományosan értelmezett klaszterekhez képest jóval nagyobb hangsúlyt kell fektetniük a kooperáción alapuló kutatás-fejlesztésre, amely egyértelmű kitörési pont lehet nemzetgazdasági szinten is, viszont fontos megvizsgálni azt, hogy ezek a klaszterszerveződések alkalmasak lehetnek-e a különböző szereplők céljainak teljesítésére.

Jelen elemzésben, a Debrecenben, az elmúlt két év során létrejött innovációs klaszterek közül három alapításának és működésének jellemzőit dolgozzuk fel, úgy hogy a szakirodalmi háttérrel vetjük össze az eddigi tapasztalatokkal különös tekintettel az egyetem-ipar kapcsolatokra. Az elemzés célja, hogy rávilágítson azokra a kritikus pontokra, amelyek a hazai innovációs klaszterszervezéseket jelenleg jellemzik.

Schulz Gábor

A jövőbe vezető fáklya vagy csak fellángolás? Egy biotechnológiai klaszter lehetőségei Szegeden

A biotechnológiai klaszterek fejlesztése számos város és térség gazdaságfejlesztési koncepciójában szerepel a világ minden részén, legyen szó akár globális metropoliszokról vagy kisvárosokról. Jelentős vonzereje mellett a

fejlődése kezdeti szakaszában lévő iparágnak számos kihívással is szembe kell néznie, legyen szó akár a jogi szabályozás bonyolultságáról vagy a társadalom fel-fellángoló ellenszenvéről. Lehetséges-e, hogy egy ilyen környezetben egy Szegedhez hasonló város megállja a helyét, és sikeresen fellép a nemzetközi biotechnológiai gazdaság színpadára? Tanulmányomban elsődlegesen erre a kérdésre kerestem választ. Ehhez először bemutatom két, eltérő pályát bejáró külföldi kisvárosi biotechnológiai klaszter fejlődését, majd pedig a szegedi biotechnológiai vállalkozások körében végzett kérdőíves felmérésem eredményeit.

Innovációs folyamat a vállalatoknál I.

Szerb László

Innováció és versenyképesség a hazai KKV-k körében

A cikk célja magyar mikro-, kis- és közepes méretű cégek versenyképességének és innovációinak vizsgálata. A rétegzetten reprezentatív felmérés során kapott 695-ös erősségű mintából álló hazai kkv szektor elemzését egy koncepcionális modell 21 változója és 7 pillérje mentén végzem el. A szűk keresztmetszetekért történő büntetés (PFB) egyedi módszerének segítségével képesek vagyunk a vállalatok versenyképességének gyenge pontjait feltárni, a versenyképesség és az innováció közötti kapcsolatokat elemezni. A versenyképesség hét pillérje, a Kereslet, a Kínálat, a Fizikai erőforrások, a Humán erőforrások, az Innováció, a Networking és az Adminisztratív Rutinok, továbbá a versenyképességi teljesítmények tényezői mentén képzett 8 klaszter egyrészt a hazai kkv szektor csoportjai közötti jelentős különbségeket, másrészt a klasztereken belül a hasonlóságokat szemlélteti. Az vizsgálat elsősorban a vállalatok innovációinak az elemzésére fókuszál.

Imreh Szabolcs – Imreh-Tóth Mónika – Prónay Szabolcs – Vilmányi Márton – Lukovics Miklós – Kovács Péter

Vállalkozásoktatás a felsőoktatásban: lehetőségek és remények

A tanulmányban kísérletet teszünk a vállalkozásoktatási tudomány legfontosabb kérdései közül néhány áttekintésére. A vizsgálat célja az egyetemi vállalkozásoktatásra vonatkozó kérdések tipizálása, rendszerezése és szintetizálása, különös tekintettel a vállalkozástudomány dichotómiájára, azaz mit lehet megtanítani és mit nem. Kitérünk a legfontosabb nemzetközi trendekre, továbbá kísérletet teszünk az ilyen területen is meglévő lemaradásunk érzékeltetésére, illetve bemutatunk néhány előrelépési lehetőséget. A tanulmány második részében a Csongrád megyei vállalkozók körében végzett kutatásunk legfontosabb eredményeit ismertetjük, amely keretein belül az egyetem vállalkozásösztönző szerepével kapcsolatban nyertünk visszajelzéseket.

L. Rédei Mária

Versenyben maradni - egy KKV esete

Az állami feladatok egy részét 1990 után induló vállalkozások vették át, akik nehezen jutottak el a piaci elismerésig. Az exporttermelés igényelte az anyagvizsgálatokat, az új környezetben az alkalmazásokat. 1997-ben ugyanazon piaci szerepek illették meg a vizsgáló, kalibráló laboratóriumokat, mint a korábbi hatósági jogkörrel bíró szervezeteket. Nőtt az igény az anyag-, (supply chain management) a talajvizsgálat, a levegő és a víz minőségének ellenőrzésére.

Megjelenik a piaci szereplők közös szerepvállalása, akkreditálás, MAB létrejötte, szabványok bővítése a nemzetközi igények szerint, körvizsgálatokon történő részvétel elvárása, Csak azok váltak piaci szereplővé, akik kiépítették a minőségi működési vertikumait, műszerbővítés, kalibrálás, hatósági mérés, know-how, végzettség.

A nemzetközi vállalatoknál az üzlet része volt e vizsgálatok csatolása. Magyarországon nem volt szabvány, körvizsgálat, Német körvizsgálati részvétel. Szabadáramlás, Balkáni háború idején valós keresleti fellendülés. Bővül az alkalmazási tér? Globális krízist túlélni. Napjainkban nem elegendő közölni a mért adatokat.

Szakál Péter

Úton az e-Universitas felé. Kihívások és lehetőségek az SZTE elektronikus tanulmányi ügyintézésben.

Az infokommunikációs technológiák terjedésével a szolgáltatások igénybevétele kapcsán egyre gyakoribb, hogy a szolgáltatás nem kötődik feltétlenül személyes interakcióhoz, hanem kiegészül valamilyen elektronikus szolgáltatással is. A klasszikus (face to face) jellegű, személyes érintkezéssel megvalósuló szolgáltatások (bank, oktatás) jellege virtualizálódik, terjednek a „technizált” jelenléten alapuló megoldások (pl.: homebanking, e-learning)

A tanulmány az elektronikus szolgáltatások térnyerését vizsgálja, a szolgáltatások virtualizálódásának keretét adó e-gazdasági modelljétől az online szolgáltatásokon keresztül eljutva egy az SZTE e-Universitas programjában megvalósult egyetemi, online közszolgáltatási innovációs esetpéldáig. Az esetpélda bemutatja, hogy az elektronikus szolgáltatások nem csak a költségek és hatékonyság, hanem a szervezeti kultúra fejlesztése és az üzleti folyamatok megújítása kapcsán lehet eredményes eszköz, valamint rámutat, hogy az új megoldásban rejlő kockázatok további innovációs folyamatok katalizátora lehet.

Innovációs folyamat a vállalatoknál II.

Veres Zoltán – Andics Jenő – Hetesi Erzsébet – Prónay Szabolcs – Hlédik Erika – Vajda Beáta

Regionális sajátosságok a fogyasztók szabadidős, vásárlási és márkapreferenciáiban

Az SZTE GTK Üzleti Tudományok Intézetében az OTKA által támogatott „Életstílus alapú fogyasztói szegmentumkutatás” című kutatási projektet 2007 és 2010 között folytattuk le. A kutatás a fogyasztásszociológia speciális részterületére irányult: meghatározott fogyasztói szegmentumok fogyasztási szerkezetének vizsgálatára, valamint az életstílus kutatások módszertanának finomítására. Az életstílus kutatások módszertani kérdései közül mindenekelőtt két problémakör elemzése került előtérbe: a státuszképzés módszertanának a finomítása, a magyar viszonyokhoz igazodó státuszképzési módszer kialakítása; az egyes életstílus csoportok regionális különbségeinek elemzése a dél-magyarországi régióra fókuszálva. 2007-ben mélyinterjú sorozat készült a kérdőíves elemzés megalapozásához. 2008 tavaszán került sor az alkalmazott kérdőívet véglegesítő próbakérdésre, amelyet 2009-ben követett a végleges adatfelvétel. 2009 őszétől került sor a feltárt eredményeket validáló fókuszcsoport-vitákra.

Henkey István

Vezetői hatástöbbszörözés a vállalati innovációban - a vezetés minősége, mint a vállalati innováció motorja

Az már elfogadott paradigma, hogy a vállalati innováció nélkülözhetetlen napjaink vállalati működésében és fejlődésében. A környezet és a versenytársak kihívásai, a piacért folytatott permanens küzdelem mind-mind a folyamatos és eredményes innováció kikerülhetetlenségét támasszák alá. De mitől működik jól és eredményesen a vállalati innováció? Mitől lehet igazán versenyképes? Ezekre a kérdésekre keres – és ad egyfajta – válaszokat jelen tanulmány, amikor a vezetés teljesítményének domináns elemét a hatástöbbszörözést vizsgálja a vállalati innovációval kapcsolatosan. Kitér a tanulmány a vezetés minőségére az innovációval kapcsolatosan és konkrét – akár vezetői munkaköri leírásnak is felfogható – elvárásokat és felelőségeket fogalmaz meg a vezetés innováció-orientáltságára vonatkozóan.

Farkas Gergely

Családi vállalkozások versenyképességének biztosítása generációkon át

A rendszerváltás után számos család indított új vállalkozást, vagy próbálta újjáéleszteni a család egy régebbi generációjának vállalkozását. A családi

vállalkozások kutatásának tőlünk nyugatra már több évtizedes múltja van, de a keleti blokk utódállamaiban a hosszú időn át korlátozott magánvállalkozások miatt e kutatásokhoz hosszú időn át hiányoztak az alanyok. A megújult gazdasági környezetben eltelt két évtized alatt azonban felnőtt egy új generáció, ami szükségessé teszi, hogy itt is közismertté váljon az érintettek körében az a tudás, ami segítheti a családi vállalkozásokat abban, hogy a generációváltás után is versenyképesek maradjanak. Mivel hazánkban csak kevés kutatás foglalkozott családi vállalkozásokkal, ezért nem lehetünk benne biztosak, hogy a máshol kifejlesztett elméletek, modellek nálunk is alkalmazhatók, vagy a kulturális különbségek miatt innovációra van szükség. Az előadás egy a dél-alföldi régióra koncentrált feltáró kutatás megkezdéséről számol be.

Málovics Éva

A családi vállalkozások problémái az angol és német szakirodalom tükrében, az eredmények hazai adaptálhatóságának lehetőségei

A családi vállalkozás (family business) – amely nem azonos a kis-és középvállalkozással – szerte a világon domináns vállalkozási forma, becslések szerint a cégek 65-80%-át családok birtokolják vagy menedzselik. Hazánk gazdaságában szintén jelentős szerepet töltenek be a családi vállalkozások, speciális jellemzőik és igényeik vizsgálatára ugyanakkor kevés példát találunk. Kutatásunk kezdeti fázisában az angol és német nyelvű irodalomban megjelent eredményekből kiindulva azt vizsgáljuk, hogyan alkalmazhatók a nemzetközi kutatási eredmények és tapasztalatok a számos szempontból speciális magyarországi környezetben.

Míg a családi vállalkozások előnyt kovácsolhatnak a közösen osztott történetükből, identitásukból, nyelvükből, és a munka iránti elkötelezettséget a család iránti elkötelezettség is segítheti, addig a működésben tapasztalható „intimitás” a szakmaiság rovására is mehet. A kettős követelménynek (üzleti és családi) való megfelelés kényszere menedzsment innovációkat eredményezhet. Kutatásunk célja a családi értékrendszerek azonosítása, a családi-üzleti rendszerben kulcsszerepet játszó tényezők azonosítása, és olyan megoldások javaslata, amely mindkét feltételrendszerben biztosítja a folytonosságot, ezzel ösztönözve e szervezettípus innovativitását.

Vajda Beáta – Horváth Sarolta – Málovics Éva

Közös döntéshozatal, mint innováció az orvos-beteg kommunikációban

Az egészségügyi rendszerek finanszírozási problémáinak valódi megoldásához olyan innovációk szükségesek, melyek lenyomják a költségeket és javítják a minőséget. Az egészségügyi ellátás minőségének javítása a gazdaság számára is fontos, hiszen az egészség a nagyobb munkajövedelem megszerzésének fontos feltételévé vált.

Az egészségügy az egyik leginformáció-intenzívebb szakterület: minden egyes döntéshez a több forrásból származó információk gondos összegyűjtése és értékelés szükséges. Az SDM (Shared Decision Making) olyan kommunikációs modell, mely az egészségügyi szolgáltatások hatékonyságának növelését szolgálhatja az orvos és beteg által közösen hozott döntésekkel, melynek célja az információs aszimmetria csökkentése.

Vizsgálataink alapján az egészségügyi piacon és az orvos-beteg kommunikációban az orvos személye a döntő. A beteggel való kölcsönös, egyenrangú együttműködés helyett általában a szakmai irányelvek kidolgozása és más orvosokkal való konzultáció dominál. Ugyanakkor a potenciális betegek közel egyharmada szerint az orvos-beteg kapcsolat bár nem a legfontosabb, de szerepe meghatározó a gyógyulásban.